

# Dariusz Makieła

---

"Współpraca nordycka. Wzór dobrej polityki", Joanna Nowiak, Poznań 2001 : [recenzja]

---

Kwartalnik Prawa Publicznego 3/3, 339-341

---

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JOANNA NOWIAK, *WSPÓLPRACA NORDYCKA. WZÓR DOBREJ POLITYKI*, WYDAWNICTWO NAUKOWE WYŻSZEJ SZKOŁY NAUK HUMANISTYCZNYCH I DZIENNIKARSTWA, POZNAŃ 2001, SS. 274

Działania integracyjne podejmowane przez różne państwa i w różnym wymiarze są stałym zjawiskiem współczesnego świata. Nie zawsze kończą się one sukcesem. Jednym z nielicznych regionów, w którym integracja pod wieloma względami: politycznym, społecznym, kulturowym i gospodarczym ma swój realny wymiar, są niewątpliwie kraje Europy Północnej. Książka J. Nowiak podejmuje zagadnienie nieczęsto prezentowane w polskim piśmiennictwie. Dotyka zasad, jak też reguł, współpracy praktycznie wykonywanej w rejonie Europy o dużym gospodarczym znaczeniu oraz współdziałania, istniejącego niejako obok zjawisk nadających zasadniczy ton europejskiej integracji, jakie mają miejsce w Unii Europejskiej. Współpraca nordycka, która obejmuje kraje skandynawskie oraz obszary północnej Europy i północnego Atlantyku, znajdujące się pod ich polityczną kontrolą, jak Grenlandia, Wyspy Owcze, Svalbard, jest przykładem bezprecedensowej współpracy regionalnej. Oparta jest ona nie tylko na wspólnym dziedzictwie przeszłości, związkach narodowych, kulturowych, ale także posiada silne oparcie we wspólnych interesach politycznych, a również ekonomicznych, łączących wszystkie te kraje.

Autorka podjęła się zadania, mającego na celu w sposób kompleksowy i przekrojowy, omówienie problemu współpracy krajów nordyckich w ujęciu przede wszystkim politycznym. Współczesny punkt widzenia narzucił, poza dokonaniem prezentacji problemu, także jego ocenę, zaś od strony metodologicznej zastosowanie instrumentów politologicznych. Ważną rolę jednak, przed czym Autorka wcale się nie broni, a czym umiejętnie się posługuje, odgrywają aspekty historyczne, wyjaśniające skutecznie i celnie źródła, jak też podstawy zasad bieżącej współpracy krajów nordyckich, dokonywanej na wszelkich możliwych płaszczyznach współdziałania. Daje to wzorcowy model współpracy regionalnej, mający wymiar często instytucjonalny, wyznaczający kierunki przyszłego współistnienia, bez naruszania jednak suwerenności jej uczestników i nie zamykający im drogi do udziału w innych procesach ogólnoeuropejskich, jak też światowych.

Książkę otwiera wykład na temat podstawowych pojęć wiążących się ze współpracą międzynarodową, a dotyczących regionu, regionalizacji oraz integracji. Teoretyczne ujęcie tych problemów znajduje swoje głębokie uzasadnienie. Wyjaśnienie bowiem zasad współpracy musi opierać się na ustaleniu podstawowych kryteriów badawczych oraz zde-

finiowania przedmiotu badań. Rozważania te, obejmujące wzajemne zakresy znaczeniowe pojęć regionalizmu i integracji regionalnej, jak też potraktowanie ich jako elementów stosunków międzynarodowych, a także odniesienia się kwestii regionalizmu i dokonywanej w jego ramach integracji do podstawowego pojęcia określającego charakter państwowych kompetencji, jaką jest problem suwerenności, stanowią tym samym punkt wyjścia do dalszych rozważań, a jednocześnie ważne wprowadzenie w specyficzną problematykę współpracy krajów nordyckich (s. 15–31). W kolejnej części pracy Autorka zajęła się omówieniem czynników warunkujących współpracę regionalną krajów nordyckich. Zaliczyła do nich czynniki: geograficzny, historyczny, społeczno-kulturowy, polityczny i ekonomiczny. Wszystkie one stanowiły tradycję, jak też istotną podstawę do nawiązania współpracy. Wyznaczały ją bliskość terytorialna, umiejscowienie w jednej, szczególnie bliskiej sobie klimatycznej strefie oraz naturalnie ukształtowanym środowisku. Duże znaczenie posiadały tradycje współpracy, ale także ostrej walki w przeszłości, które wykazały i ujawniły po stronie państw nordyckich znacznie ważniejsze walory uzyskiwania wzajemnych korzyści ze współpracy, aniżeli z wrogości. Dalej, istotną rolę w kształtowaniu się świadomości krajów skandynawskich w kierunku współpracy odgrywał niezwykle ważny społeczno-kulturowy model z jakiego utworzone są skandynawskie społeczności, poczucie językowej często bliskości, położenia i przynależności do jednej strefy strategicznego działania, ale też terenu leżącego niejako na uboczu głównej części kontynentu europejskiego. Kwestie te w sposób jednoznaczny stawały się podstawą pod wypracowanie reguł współpracy politycznej, opartej na zasadach wspólnoty i solidarności narodowej oraz państwowej, a także uwzględniającej istotne powody gospodarcze, które uczyniły z poszczególnych państw regionu, ale także w ujęciu całościowym niezwykle silny ekonomicznie i technologicznie, jak też przodujący organizacyjnie region świata (s. 33–73). Proces tworzenia nordyckiej współpracy regionalnej jest zagadnieniem przedstawionym przez Autorkę w trzeciej części pracy. Omówione zostały teoretyczne, praktyczne, jak też prawne podstawy współpracy. Osobno potraktowane zostały problemy genezy i rozwoju dwóch zasadniczych regionalnych organów integracji Rady Nordyckiej i Nordyckiej Rady Ministrów (s. 75–102). Stanowi to wprowadzenie do zasadniczej części pracy poświęconej instytucjonalnym ramom współdziałania regionalnego krajów nordyckich. Przedmiotem prezentacji stały się struktury współpracy w poszczególnych sferach i dziedzinach, od instytucjonalnej, prawnej, przez kulturalną i naukową, w dziedzinie bezpieczeństwa socjalnego, jak też w sferze ekonomicznej i ochrony środowiska (s. 103–170). Ostatnia część pracy J. Nowiak poświęcona została sto-

sunkowi krajów nordyckich wobec integracji europejskiej oraz problemów globalnych. Istotą integracji krajów nordyckich jest otwartość poszczególnych jej uczestników wobec rozwijającej się współpracy całej Europy w ramach struktur Unii Europejskiej, do której, jak wiadomo, nie należą wszystkie kraje nordyckie (nie dotyczy to Norwegii i Islandii). Podobnie jest też z układami bezpieczeństwa zbiorowego, takimi, jak Pakt Północnoatlantycki, który również nie obejmuje wszystkich członków nordyckiej współpracy (Szwecja i Finlandia są państwami neutralnymi). To swoiste krzyżowanie się wpływów innych form współpracy na terenie państw strefy nordyckiej, jest najlepszym dowodem możliwości integracyjnych całego kulturowego regionu, jak też dowodem istnienia jego potencjału, zdolnego wypracować swoje własne formy współdziałania, ale jednocześnie pozwalającego zachować niezależność i stojącego ponad wpływami oraz oddziaływaniem innych ugrupowań politycznych, militarnych czy też gospodarczych. W tym samym ujęciu należy postrzegać także stosunek krajów nordyckich wobec postępującej globalizacji, jak też współpracy z organizacjami międzynarodowymi, których najróżniejsze formy mają bogatą tradycję w państwach nordyckich. Szczególne znaczenie mają także działania państw nordyckich w ramach koncepcji tzw. „północnego wymiaru” Unii Europejskiej, niezwykle istotnego w związku z perspektywą rozszerzenia się Unii o szereg państw przyległych do strefy nordyckiej, w tym również Polski i krajów tradycyjnie szczególnie bliskich krajom i społeczeństwom skandynawskim, jakimi są państwa bałtyckie (s. 171–218).

Książka J. Nowiak, dobra źródłowo, została napisana niewątpliwie w celu przybliżenia odbiorcy polskiemu pewnej koncepcji międzynarodowego współdziałania. Jest to próba całościowego ujęcia od strony politycznej pewnej wizji współistnienia, jak też pokazanie modelu współpracy międzynarodowej, w którym to kierunku będzie z pewnością zmierzać pozostała część państw europejskich. Jest to model współpracy regionalnej, mimo że regionalną organizacją jest także – w ujęciu globalnym – Unia Europejska, która jednak mieści się w silniej strukturalnie rozwiniętych formach. W przeciwieństwie do tych koncepcji kontynentalnego już niejako współdziałania, regionalny model współpracy państw nordyckich oparty jest jednak bardziej na więzach bliskości sąsiedzkiej, która zawsze zdecydowanie bardziej decyduje o wspólnych interesach. Jest to model dobry, bo przewidujący zgodność we współdziałaniu, mający na celu rozwiązywanie po dobrosąsiedzku wzajemnych problemów, ale też nastawiony na niesienie wzajemnej pomocy. Szczególnie godny polecenia państwom aspirującym do kontynentalnych struktur współpracy.

*Dariusz Makilla*